Broj 2 Poštanski tekoći rač. (Conto corrente colla posta.) **U Trstu, 10. januara 1924.** Pojedini broj **20** cent. **God. II.**

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša literarni prilog „Mladi Istranin“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 20·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 4 lira za svaki centimetar visine u širini jednoga stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust prema nagodbi. Plaća se i utužuje u Trstu. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

ŽIDOVI...

Nema na svijetu zemlje [illegible] malo većeg grada, gdje nema Židova. Ali za koliko bili rastreseni i odaljeni [illegible] jedni od drugih, oni uvijek nalaze veza, ko[illegible] ih veza i može mo reći, da nema na s[illegible] svijetu ljudi, koji bi jedni s drugima tako [illegible] čvrsto i bratski [illegible] i osjećali, kaošto to [illegible] Kao rijetko koji drugi narod [illegible] su [illegible] posljednji [illegible] omraženi i progonjen[illegible] ali [illegible] se ipak [illegible] što više, oni su [illegible] [illegible] se uza[illegible] [illegible] pridigli i obo[illegible] [illegible] i najbezobzirniji [illegible] la i [illegible] ministri [illegible] od njih novčane [illegible] pomoći i u [illegible] reku postali o njim [illegible] ovisni.

Židovi nisu ni danas [illegible] to vidjeni; u Njemačkoj svaljuju na nji[illegible] dobar dio krivnje za zlo, što je onu [illegible] stiglo. U Bavarskoj ih progone [illegible] iz zemlje, ali protiv toga diže sv[illegible] [illegible] prosvjed Židovi po cijelom svijetu. [illegible] dada Židovi [illegible] se ni u koga njihova [illegible]!

Židova ima i u Italiji, B[illegible] ve ih u svemu koja stotina hiljada, mno[illegible] mnogo nego li [illegible] s Jugoslavena. Ali oni [illegible] su vrlo dobro organizovani. U Firenzi i [illegible] izi jedan njihov list Izrael. To njiho[illegible] glasilo donosi izvješćuje o njihova pokr[illegible] u po svijetu, a osobito u Italiji.

Kako je poznato nji[illegible] je postojbina a staro doba bila zemlj[illegible] kojoj se je [illegible] rodio i trpio [illegible] Palestina. Ta je zemlja [illegible] do konca velikog [illegible] ta bila u turskoj vlasti. U nju se uselil[illegible] mnogo Arapa i Turaka, koji su sada, o[illegible] su Englezi zago[illegible] [illegible] postali nemoćni. Čim se Palestina oslo[illegible] la od Turaka po[illegible] [illegible] sa Židovi, raštrk[illegible] po svijetu, raditi na tom, da je opet na[illegible] [illegible] svojim sunarodnjacima. Povela se [illegible] tom smislu akcija, i kako židovske novin[illegible] javljaju, taj pokret napreduje sve više. [illegible] opet svoju negdašnj[illegible] domovinu.

Njih ima po svij[illegible] mnogo, ali nigdje [illegible] predstavljaju jed[illegible] cjelinu. No oni ho[illegible] će da budu narod, i [illegible] će da ostanu Židovi. Ne će da budu ni [illegible] mci ni Francezi ni Italijani ni Englezi [illegible] Židovi i samo Židovi sa svojom sta[illegible] [illegible] jerom, jezikom i svim običajima, što [illegible] ih baštinili od svojih praotaca Abrama, [illegible] aka i Jakova. Hoće [illegible] se u društvu [illegible] eda u onoj čuvenoj Ligi naroda, što ju [illegible] osnovao predsjednik Wilson čuje i njiho[illegible] glas. U tu svrhu oni se se u raznim ze[illegible] [illegible] udružili u po[illegible] [illegible] organizacije, [illegible] njih već sada ima 34, a svrha im je da s[illegible] [illegible] preliju u jednu veliku Židov[illegible] [illegible] koja će tra[illegible] žiti jedno mjesto u [illegible] naroda.

To je, tako reći, [illegible] njihova vanjska politika. No Židovi [illegible] i svoju unutrašnju politiku i to svak[illegible] [illegible] zemlji, u kojoj žive. Tako rade i [illegible] Židovi u Italiji. I oni rade na tom, da o[illegible] [illegible] aju svoju narodnost, svoju vjeru, i na[illegible] [illegible] na nju posvećuju tome, da im djeca [illegible] stanu vjerni starome židovskome korijen[illegible] [illegible] jednu riječ — hoće da ostanu Židovi, [illegible] se zato obaraju žestoke na sve ono, [illegible] bi moglo da povrijedi njihovu naro[illegible] [illegible].

Sad oni najbezo[illegible] [illegible] udaraju na ministra Gentile, na [illegible] [illegible] školsku reform, koja je naper[illegible] [illegible] i protiv njihove židovske kulture. [illegible] [illegible] te reforme držali su italijanski Židov[illegible] [illegible] skupštine u raznim gradovima [illegible] [illegible] oglasali rezolucije, koje će oni, [illegible] kaošto jesu, i izvršiti.

Ovo iznosimo, d[illegible] [illegible] kako se čak i narodi bez dom[illegible] [illegible] raštrkani po svijetu bez oslon[illegible] o[illegible] jedan njihovu nacionalnu državu, zn[illegible] [illegible] braniti, kako ne će da dadu svoje naro[illegible] [illegible] osti. Čovjek bi mislio, da će [illegible] [illegible] ak [illegible] rastepen, prigriliti kao svoj [illegible] ona [illegible] zik i [illegible] kulturu, što je ima narod med[illegible] [illegible] kojim živi. Ne će Židov tako on hoće [illegible] Židov i samo Židov.

Mi ovdješnji Ju[illegible] [illegible] javno nalazimo se u kudikamo boljim [illegible] [illegible]. Mi samo ogranak jednoga velik[illegible] [illegible] slavenskoga naroda [illegible] koji broji goto[illegible] [illegible] milijuna duša. Taj veliki narod, [illegible] ima i nekoliko jakih nezavisnih država [illegible] i svoju veliku budućnost. Osta[illegible] [illegible] vjerni našemu korijenu, imenu i [illegible] rodnosti našoj, mi ćemo, ma gdje bil[illegible] [illegible] kojom se državom nalazili, imati sv[illegible] [illegible] oslon. Zato je od potrebe, da m[illegible] [illegible] ostanemo Slaveni, do[illegible] nemo što jesmo, [illegible] [illegible] slavenske porodice stojni članovi go[illegible] [illegible] sve onako raštrkani. I kaošto ne će Ži[illegible] [illegible] djemu moru, tako isto da se utope u [illegible] [illegible] inorodne ne ugrabi gledajmo i mi, da [illegible] naše dijete.

Od svakoga na[illegible] [illegible] da primimo samo ono, što je vrijedno i [illegible]. Od Židova prihvatimo njihovu žila[illegible] [illegible] i otpornost.

Dr. FRAN MANDIĆ

Naš Dobrila bio je u svemu velik. Njegov duboki pogled obuhvatao je sve. Vidio je daleko, vrlo daleko... On je želio, a i radio je na tom, da svako naše selo i mjesto ima i svoga slavenskog svećenika, ali je već odmah u početku svoga blagotvornog rada bio uvjeren, da našemu narodu u istoj treba i drugih školovanih ljudi: učitelja, činovnika, odvjetnika, liječnika itd. Njegova očinska ruka podupirala je mnoge mlade ljude, koji su htjeli, da se posvete tim zvanjima. Poznat je slučaj, kad je jedan njegov štićenik (pok. ravnatelj Rabar) ostavio sjemenište i otišao na univerzu, da se posveti filozofiji. Kad se poslije jednom s njime sastao, reći će mu biskup: — »Misliš li, sinko, da se ja na te srdim, što si ostavio sjemenište? Ne, ne srdim se. I u drugom zvanju možeš biti isto tako koristan rodu i domu svomu, kao da si svećenik. Budi posten i zdušno vrši svoje dužnosti i pomoć te Božja ne će ostaviti. Ne mari za to, što svijet govori!« Ovim posljednjim riječima nišanio je biskup na neke svećenike, koji su bili prakrnuli na Rabara ne propuštajući zgode da ga pred biskupom ocrne.

Pok. dr. Fran Mandić bio je medju prvim Istranima, koji se posvetio jednom svjetovnom zvanju. Iza svršenih liječničkih nauka on se nastanio u Trstu, ali je i kao liječnik u borbi za naša narodna prava ostao uvijek u prvim redovima. Njegova ga je služba činila ovisnim, ali on se nije nikada ni časkom ustručavao, da istupi i javno, kad je to od njega tražila naša stranka. On je u svoje doba bio i kandidatom za zastupnika na zemaljskom saboru. Bilo je to negdje osamdesetih godina, u doba najtežih progona. Ali to dra. Mandića nije smetalo. Bio je odlučan, odrešit, neustrašiv.

Kad je prije godinu dana i po bila uskrisena »Naša Sloga«, pokojnik joj se obradovao u velike. Nije ni čudo. Osim uspomene na brata, pok. profesora Mandića, vezala su ga s tim našim starim listom i druga mila sjećanja: on je već kao mladić suradjivao u »Slozi«, a mi znamo, kako su se rado čitali njegovi popularni članci o narodnom zdravlju. Ali pokojniku je nada sve bila mila i naša »Istarska Riječ«, njezin program osobito duh, onaj stari Dobrilin duh, kojim je pisana.

U posljednje vrijeme bolovao je dugo i teško, ali dok smo ga imali živa medju nama, bilo nam je lakše. Dr. Frane bio je čovjek stare garde. Ta se garda prorijedila.

Prorijedila se, ali nije izginula. Još ima starih boraca, koji nam prednjače slavošću i poštenjem svojim. Da spomenemo jednoga od njih, dra. Slavika u Trstu: čovjek u godinama, a na ovom našem poprištu još krepak i snažan kao mladić. Prorijedila se vojska, ali naš brod nije ostao bez kapetana. Dični su se starci na vrijeme pobrinuli, da kormilo ne ostane bez čvrste i pouzdane ruke. Odgojili su nam i ostavili našega Wilfana, a uz njega i legiju dobrih pomagača. Pok. dr. Frane dobro je to znao, zato mu je i smrt bila laka.

A rodjena, jugoslavenska zemlja bit će mu laksa, bude li znao, da mi, ovkraj granice, vršimo svoje narodne dužnosti onako, kako su ih shvatali naši veliki i nezaboravni vodje. Slabe su naše sile, ali mi obećajemo i zavjetujemo se najsvečanije, da ćemo ovaj krov, što nam nad glavama gori, držati nad nama što više budemo mogli, a da pri tom ne ćemo mariti na krvave ubode ma s koje strane dolazili.

Život naše braće u grčkom ropstvu

Bit će malo Istrana kojima će biti poznato, da na prostranoj grčkoj teritoriji, preko jugoslavenske granice, izmedju Bistrice i Strumice pa sve do Soluna živi oko 400 tisuća Srba, naše braće po krvi i jeziku. Poznati gradovi: Kukuš, Gumendže, Jenidže-Vardar, Voden, Ostrovo, Ležin, Kostur itd. naseljeni su gotovo samim makedonskim Slavenima, Srbima, a u samom Solunu živjelo ih je do balkanskog rata oko 50 hiljada. Sve od južnih jugoslavenskih granica naša tamošnja braća žive u kompaktnim masama, gdje osim koje arnautske ili turske porodice nema ni jednog Grka. Tako u Prespanskom kraju u 37 sela živi do 75 tisuća, a u Levinskom u 24 sela živi oko 43 tisuće naših saplemenjaka. Za ostale krajeve još nemamo tačnih podataka, jer poradi anarhičnih prilika u solunskoj oblasti još nije proveden popis stanovništva.

Naša braća su mirni i radišni ljudi, i od davnih davnina, iz vremena naših apostola sv. Ćirila i Metoda, željni prosvjete i nauke, pak su još za turskog zuluma imali svoje škole i crkve u Solunu, Kukušu, Serezu, Jenidže-Vardaru, Krivi, Gumendžu, Vodenu, Mesimeru, Ostrovu, Vladovu, Sobotsku itd.

Kada je s pomoću srpskog oružja u balkanskome ratu ovaj kraj bio oslobodjen od Turaka, zao udes htjede da ova naša braća potpanu pod grčku vlast. Tada istom osjetiše vlast grčke kulture. Najednput nastade doba nasilnog grkizovanja. Pozatvaraše im škole, prognaše svećenike i terorom počeše da stvaraju novopečene Grke.

Tu nekulturnu rabotu spriječio i prekinuo svjetski rat, kad su onaj kraj poplavile silne savezničke armije. Ali netom se utvrdio mir, Grci opet nastaviše svoje započeto djelo. U to dodje da sramotnog poraza grčke vojske u Maloj Aziji, kada grčke vlasti počeše da useljavaju svoje maloazijske izbjeglice u srpska sela i gradove solunske oblasti. Od toga časa porodila se je grdna anarhija, pri kojoj naša tamošnja braća stradavaju gore negoli pod najstrašnijim turskim zulumima. Pijačke, ubijanja, zlostavljanja, sakaćenja, otimanja kuća, stoke i baština na dnevnom su redu, a provode ih zvanična i nezvanična lica. Nedogledno krvavo mučeništvo naše tužne tamošnje braće objelodanjuje bitoljska »Južna Zvezda«, koja nema broja a da ne iznese po nekoliko ovjerovljenih slučajeva zločinačkog proganjanja naših saplemenjaka, koji nikako [illegible] da dobiju od grčkih vlasti zaštitu najelementarnijih čovječjih prava.

A naša braća? Zar mislite da oni zdvajaju? Ne! Oni su čvrsto uvjereni, da je svaka nepravda, svako nasilje, privremeno i da će prije ili kasnije doći sunce i na njihova vrata. Zato što više ih Grci muče i proganjaju, to više raste u njima ljubav do jugoslavenske Domovine i vjera u konačno oslobodjenje.

DOPISI

IZ KASTVA.

Pogreb dra. Frana Mandića.

Prošle nedjelje u 3 sata poslije podne obavio se veličanstven pogreb dra. Frana Mandića. Osim pogreba pokojnikovog brata, pok. poslanika Mandića, Kastav još nije doživio ovakovog pogreba.

Već oko 2½ sata poslije podne okupila se cijela Kastavština u selu Spinčići oko lijesa pokojnikova, koji se dovezao automobilom iz Trsta. Svega naroda bilo je više hiljada. Zastupane su bile sve civilne i crkvene oblasti. Prisutna su bila i sva kastavska društva: »Istarska vila«, »Sokol«, »Potporno društvo sv. Mihovila« i dr. Sva su ta društva imala svoje barjake, obavijene crnim velom.

Iza kako je pjevački zbor »Istarske vile« zapjevao prigodnu pjesmu, sprovod je krenuo od Spinčići na groblje Sv. Lucije. Sprovod je vodio kastavski dekan preč. g. Josip Mandić sa dva svećenika.

Poslije izvršenog opijela u crkvici Svete Lucije, odniješe lijes do groba. Tu je opet pjevački zbor »Istarske vile« zapjevao »Nad zvijezdama...« Iza običajnih molitva, održao je dr. Fran Jelušić vrlo lijep oproštajni govor, u kojem je u živim crtama prikazao pokojnikov život i njegove zasluge za naš narod.

Zatim je bio položen u grob izmedju svojega brata, profesora Mandića, i bivšeg kastavskog načelnika Kazimira Jelušića.

IZ RAKLJA.

Nedavno se je zaručila jedna djevojka iz Pavičini sa jednim vrdješnjim mladićem. Svа sretna išla je k njemu stanovati bez crkvenog vjenčanja. Dan dva živjeli su u ljubavi i slozi, a zatim je nastao medju njima pravi pakao. Roditelji su postanuli, da ih netko morao »očarati«. Zato su pred nekoliko dana išli u Vodnjan nekom čarobnjaku te ga zamolili, da im povrati mladenčima ljubav. Taj varalica im odgovori, da će odmah povratiti ljubav njihovoj djeci, ako mu unaprijed izruče 3000 lira. U svojoj nerazboritosti roditelji su to i učinili. Sada su oni bez novaca i njihova djeca bez ljubavi... Svijet im se smije i ruga.

Ljudi božji, opamet'te se jedanput! Ne vjerujte u gluposti!

IZ RIJEKE.

Posljednjih dana učinjen je na Rijeci jedan a možda i dva koraka naprijed. Riješenje je doduše još uvijek dosta daleko, ali je zato program [illegible] tu. Program nije stvar [illegible]. Program je velika stvar. Što više: program je sve. Što je brodu sred oceana — busola — to je gradu, kaošto je Rijeka — program.

Kako je već poznato, general Grazioli upravljao je našim gradom ovako, Komandant D'Annunzio [illegible] onako, profesor Zanella [illegible] ovako i onako, a profesor Depoli [illegible] nikako. Znak, da do sada Rijeka ili nije imala busule ili ako ju je imala, bila je pokvarena. Sad je napokon imamo, imamo busulu t. j. imamo program. Ki će s nami!

Njegova ekscelencija gospodin Guverner imao je dobrotu, da nam ga razloži. Bilo je to utorak, na samu Novu godinu, u dan, kad se obično djeci dijeli — dobra ruka. Ovaj put su i veliki dobili dobru ruku: dobili su program.

Vedetta ga nazivlje [illegible] un programma completo e vigoroso. Completo znači potpun, a vigoroso — krepak, snažan ili kako bismo mi kazali onako po domaću — sakrabonski.

Definicija je tačna, na vlas, na dlaku. Program je savršen, jer obećaje sve, a od obećanja do danja korak je, kako znate, vrlo malen. Neka nitko ne misli, da će mu iz oblaka padati već prženi ili u umako (in umido) pilići, bilo je reći general, ali neka bude svak uvjeren, rekao je, da će se za grad učiniti ono, što se još nije učinilo. A učinilo se mnogo, vanredno mnogo! Ovo bi bilo u nekuliko ruku ekonomski dio programa. Kako se iz ovoga vidi: completo.

Mnogo je snažniji politički dio programa. U njemu se govori o otrovu, što dolazi od Zanelijanaca zatočenih u Jugoslaviji. Ali guverner veli, da se on njihova otrova ne boji, jer da ima za onakove ljude vrlo dobre čižme, a to znači, da bi ih on, kad bi mu bliže došli, dočekao — vritnjakom.

Ninetti se je ovaj dio govora osobito svidio. I doista [illegible] ove su riječi jasne, da jasnije ne mogu da budu. Kakva razlika zmedju ovakova govora i onih d'Annunzijevih mutnih i maglenih govorancija!

I još nešto: Guverner je rekao, da Rijeka može čekati još dugo na svoje riješenje. Drugi, t. j. Jugoslaveni, imaju veće potrebe, da se riječko pitanje riješi. Ova je izjava vrlo važna. Iz nje je razvidno, da ćemo na riješenje još dugo čekati. Čekat ćemo mi Riječani i oni preko — Jugoslaveni. Svi ćemo čekati. **Čekati** se italijanski kaže — **aspettare,** a aspettare e non venire ze una cosa de morire.

Što je do mene, ja gledam ipak s nekakvim pouzdanjem u budućnost. Napreduje se, jako polako, ipak se napreduje. Tome su najbolji dokaz mnogobrojne čestitke, što ih je ovih dana na četvrtoj strani donosila »Vedetta«. Tu ste mogli čitati, kako svojim vrijednim mušterijama (mušterije su uvijek vrijedne) čestitaju sretnu novu godinu razne »ditte«, trgovine, pasticerije, pistorije, birarije, petešarije, salumerije. A to je dobar znak, jer gdje ima **aventora** ima i robe, a gdje ima robe ima i pinezi, a gdje ima pineza ima i blagostanja t. j. svake gracije Božje.

Tko ne vjeruje, neka dodje pogledat...

Rokac.

IZ TINJANA.

Prošli blagdani bili su za nas tužni i žalosni. U našoj starodavnoj crkvi, u kojoj je promisio naš Veliki biskup Dobrila, nije se ni ove godine čula naša riječ, niti se pjevalo naše drago »U sej vrime godišta«. Mjesto ove pjesme, pjevale su se tudje piesme, koje mi ne razumijemo. Sa najvećom žalošću moramo da istaknemo, da veliki dio odgovornosti radi poitalijančenja naše crkve nosi jedna naša gospodjica, koja je u zadnje doba posvema prionula uz fašističku stranku. Iz obzira napram njezinih roditelja i braće, koji su se uslijed fašističkog terora morali iseliti iz ovih krajeva, ne ćemo da iznašamo njezino ime. Napominjemo samo, da se škandaliziramo nad njezinim ponašanjem.

Na našoj općini nije sve u redu. Dugovi rastu, a primitka od nikud. Govori se, da su naši općinski oci naprtili 150.000 duga na naša ledja. Ali izgleda da ni to im nije dosta. Sada predlažu nove terete. Opozicija, koja se tome protivi, nije jaka. Bojimo se novih tereta i novih iznenadjenja. Vrag ne spava!

IZ BUZETSKE OKOLICE.

Gosp. župnupravitelj nas je obavijestio u crkvi, da odlazi iz Buzeta. Tom prigodom izrekao je par oštrih protiv gradjanom, kojima ne može ugoditi nijedan svećenik, bio on Slaven ili Italijan. Svi jedan za drugim dolaze i odlaze iz Buzeta, kao da je grad Buzet krčma ili trgovina, kamo se ulazi i odlazi po volji. Sada je došao k nama kao kapelan mladomisnik velečasni g. Mavrović iz Žminja. Govori [illegible] propovijeda italijanski a upravo lijepo i čisto i hrvatski. Reć bi, da je dobre krvi i obitelji, te da će biti vrijedan svećenik, samo svećenik. Nam se dopao. Samo neka velečasni gospodin proučava ljude prigodom velike mise, nek vidi što su i tko su, pak prema tomu neka u crkvi i vani radi i postupa. Nek znade, da mi želimo ostati i nadalje vrijedni Slaveni i Hrvati, ljudi vjere i poštenja.

IZ PULJŠTINE.

Velika bijeda u gradu i okolici.

Zašutjesmo časkom. E, pa nije ni čudo! Prošlih se dana sve samo praznikovalo, svetkovalo, pa je s toga i naše pero ostalo suho i netaknuto.

Naša nekadanja ubavna i cvatuća Pula, utočište radnika i siromašnih nadničara, danomice sve više i više propada, gine i jedva da životari.

Novi puljski tjednik Il Nuovo Giornale plače i obara se na teške prilike i pogoršavajuće stanje. Došlo se ipak do toga, što je inače zdravo i logično, da se i s njihove strane uvidja i priznaje ta silna natražnjačka i uništvajuća doba, opće ekonomsko nazadovanje.

Medjutim trgovci se već bave mišlju, kako da izbrišu radi taksa one velike i kolosalne natpise.

O radnicima ne treba niti da govorimo. Oni žive u velikoj bijedi, a naročito odkad su ih izbacili iz arsenala. Pa i onaj neznatan broj, što nije bio izbačen iz službe, danomice postaje sve manji i manji.

Uz neprestano otpuštanje radnika, otpuštaju se u zadnje doba i poštanski namještenici, u prvom redu, razumije se, naši ljudi.

Naša okolica ide istom stazom kojom i grad. Od svih strana samo vapaji i uzdisaji. Sasma je jasno, da čim se u gradu skraćuju i skrčavaju radnje, tim je u istom manje sredstava, a tada je opet onemogućeno našima u okolici, da prodavaju i unovče svoje proizvode.

Od stotine i stotine radnika, što je dnevno dolazilo na posao u Pulu, dolazi ih sada nekoliko desetaka, ostalo sve strada ili se iseljuje. I tako biva sve golo i žalosno.

Ovih dana raširila se vijest, da su medulinski oružnici pozvali k sebi sve gostioničare i da su im predbacili, da dozvoljuju u svojim gostionama da se pjevaju srpske pjesme

Ljudi božji, primite se za glavu! Ta već i vrapci na krovu znadu, da je srpski i hrvatski jedno te isto i da u tome nema apsolutno nikakve razlike. Brutalna je Austrija službeno nazivala naš materinjski jezik **srpskohrvatskim.** Kad bi pako srpski uistinu i bilo nešto drugoga, što nije, zašto se pak srpski ne bi moglo i smjelo pjevati? Zar nije malena ali junačka Srbija bila zaveznica Italije? Zar se nisu ove skupno borile protiv omraženih Habsburgovaca? Ako ne pak da se nekima čini, da je novi neki domaći napjev: »Ti si mi mala kaj kalun, trajnanina...« nešto tako srpskoga, da ih boli i dere u ušima! Sve su to isprike i makinacije, koje imaju sasma druge ciljeve. Netko hoće da i opet nešto nadje, samo da se onda ima i najnedužnijeg povoda, da se zabrani i osujeti obljubljeno naše bugarenje.

IZ ŠTRPEDA KRAJ BUZETA

Dva groba braće zavili su u crninu i bacili u žalost dvije obitelji, dapače sve nas, a osobito našeg vrijednog umirovljenog dekana, velečasnog g. Iv. Flega u Crnici. 21. pr. mj. zakopasmo mu sestru Mariju, a brata Dragutina na Stjepanje. U jednoj sedmici eto dvije rodbinske smrti, dvije žalosti i boli najednom. Oba pokojnika zapustiše djece. Dragutina je bacila u prerani grob bolest što mu je zada bojno polje i rat. Vratio se s bojišta sa crvom bolesti, koja ga sada nakon dugog bolijevanja i liječenja obori i baci u crnu zemlju. — Mi smo Štrpedjani, po našoj staroj čovječjoj i kršćanskoj navadi, iskazali svaku čast pokojnicima i njihovim obiteljima, a osobito gosp. dekanu, a iskazaše mu je i svi naši vrijedni, dobromisleći ljudi iz sviju krajeva i sela na Buzeštini. I naša stara, vrijedna Sokolska glazba ispratila je pokojnike do zadnjeg počivališta. Tu su grobne žalostinke svirali naši glazbari iz Štrpeda i Sv. Martina, i to lijepo i skladno. Pogreb pok. Karla pokazao je, onako veličastven, naše osobito štovanje do našeg bivšeg g. dekana. Dok ovako naš narod slavi svoje pokojne i žive, naša narodna stvar izginuti ne će.

IZ ILIRSKE BISTRICE.

Žalostne razmere na sodniji.

Na naši sodniji vladajo zelo slabe razmere. Ljudstvo se povsod pritožuje: pri domačem ognjišču, na cesti i na polju. Toda vzlic temu zdi se, da naši merodajni gospodje mislijo, da gredo stvari v našem sodnem okraju tako izvrstno naprej, da je treba sodnijsko osobje skrčiti. Dne 31. decembra sta bila oba bistriška sodnika gg. dr. Benić in dr. Seuka odpuščena in tako je ostala sodnija brez sodnikov s samimi štirimi uradniki. Vsled tega so sedaj uradi zaprti, ker niso še bili imenovani na njihova mesta drugi sodniki. Zares lepe razmere!

IZ ROČA.

Postupak našeg župnika na ponoćnici.

Puni tajinstvene radosti i unutrašnjeg zadovoljstva uputili smo se svi iz okolice Roča na ponoćnicu u Roč. Srce nam se je razmililo slaveći rodjenje Hristovo onom našom »U sej vrime godišta«. Dok se ta pjesma pjevala, dolazili smo k velikom oltaru »na ofer«, gdje nam je naš svećenik dao cjelivati križ. Dolazili smo cjelivati onoga, koji se je dao raspeti iz ljubavi za spas naroda. No prizori kod oltara su nas neopisivo uznemirili. Evo što je bilo :

Svećenik je davao cjelivati vjernicima krst, a uz njega je stajao dečko sa tanjurom, u koji su vjernici bacali novac. Naš župeupravitelj gosp. Salvadori pazio je, da mora svatko najprije baciti u tanjur 10 centezima i tekar onda mu je dao da cjeliva križ. Koliko je pak bilo naših ubogih žena i djece, koji nisu imali 10 centezima. Tima nije gosp. Salvadori dao da poljube križ, pače ih je odrivao rukom od sebe, da dadu mjesto drugima. Takovih je slučajeva bilo mnogo. Ako je tko bacio na tanjur samo 5 centezima, župeupravitelj bi mu ih povratio i ne bi dao poljubiti križ. Kod njega je dakle bilo pravilo, da mora svatko platiti 10 cent., ako želi da poljubi križ.

Ovaj postupak našeg župeupravitelja vlč. gosp. Salvadorija je vanredno uznemirio sve njegove župljane. To ćemo dobro zapamtiti, jer smo sada uvidili, kakvog imamo duševnog pastira. Zahtijevamo pak od njega, da nam opravda svoj postupak na ponoćnicu.

IZ BUZEŠTINE.

Gospodine uredniče! Vi možda još i ne znate, da Vas je naša pošta i oni koji u njoj gospodare, penzionirala. Nekoji su rekli: Nijente piju folji slavi ai Slavi! Koza mai! Se lezese i nostri kontadini la »Istarska Riječ«, skopiase ribelion, guera. Mi se na to smijemo i se ljutimo. Ala su neki jako strašljivi! Vraga ćemo mi seljaci, ni naškoditi, a još manje baciti veliku Italiju ni italijanski narod! Mi samo želimo iz novina nešto doznati i nešto naučiti. Koliko samo lijepoga i pametnoga donaša »Istarska Riječ« za poljodjelce i gospodarice! Da ne bi nego ovo! Pak one upute, kako ćemo se liječiti, kako vinograde i polja obradjivati, kako s vinom i bačvama postupati, kako držati kuću i kuhinju u redu. Pak napokon, kako ćemo doznati za nove naredbe o taksama i porezima nego putem »Istarske Riječi«!? Da mi dakle nešto čitamo, to je u interesu države. Mi naime moramo znati što od nas zahtijeva država; a to nam prostim seljacim može i mora sve protumačiti onako po naški i na domaću jedino naša seljačka novina »Riječ«. Ona nas uči gospodariti i štediti; uči nas, kako da ne padamo u dugove. A to je opet u interesu naše države. Jer što da dade siromah i prosjak državi?! Mi želimo zato čitati, učiti, napredovati, te biti i postati naobraženi i imućni u svoju vlastitu, narodnu, a i državnu korist.

IZ SV. IVANA KRAJ BUZETA.

Na 7. o. mj. pokopali smo prerano umrlog našeg seljana, imućnog posjednika i vrlog rodoljuba, Rašpolića Iva Mariju. U poštenju naobrazbi i rodoljublju bio prvi medju nama. Bio tih i skroman, ali mi ga rado odabirasmo u sva naša bivša narodna društva kao odbornika. Ljubio je pjevanje i glazbu. Bio i odbornikom naše Sokolske glazbe, koja mu je iskazala zadnju počast ispratívši ga uz sviranje do zadnjeg počitka. Sprovod mu bio mnogobrojan. Iz svih sela dohrlili naši ljudi, da preko njega iskažu počast čovjeku, koji je stao čvrst kao narodnjak do zadnjeg dana. Ljudstvo je baš htjelo i ovom prigodom istaknuti svoju ljubav do narodne stvari. Naše saučešće u crno zavitoj obitelji, bratu mu Petru, bivšemu načelniku, te četvoroj djeci, što se nalaze na naukama u Jugoslaviji. Počivao u miru! A medju nama spomen mu budi kao rodoljubu poštenjaku.

IZ MOTOVUNSKIH NOVAKI.

Gospodjica Elsa Orlando, ovdješnja italijanska učiteljica, sjedi još uvijek sama u školi. Naša djeca se uče kod kuće. U čitavim Motovunskim Novacima nema 10 kuća, gdje se ne obdržava večernja škola. Radi toga je zavladalo u Motovunu veliko uznemirenje. Školske vlasti nam već šalju opomene i prijete velikim globama. Na Božić nabiše pred crkvom jednog našeg narodnjaka samo za to, što ne šalje svoje dijete u italijansku školu. Naši renegati nam poručuju, da će više nas dobiti batina. Pa neka! Mi usprkos svega toga ostajemo posve mirni i hladnokrvni. Nek nas muče koliko hoće, ali jedno nek zapamte: da svoje djece im ne damo iz ruku!

Franina i Jurina

Fr.: A šajeta, Jurina, kako si se to matal. Obelčen si kako jeden gospodin, a vonjaš i poglajen si kako jena šinjorina!

Jur.: Ne okuri da šajetaš, ce misliš da se barba Jurina ne zna i obleć kada gre kamogod!

Fr.: Dunke, ti si negdere bil? Škometin, da si hodil va Rim malo nać gospodina Mussolinija i Gentilea i da greš z Rima?

Jur.: To se zna da sem bil i v Rimu i ondi govoril z ministri. Poč onda gren na okolo, ako ne za govorit. No danas ne gren vero z Rima, nego z Valuna!

Fr.: Oho! To će bit nec novoga! Povej mi malo, ce si tan čul i videl?

Jur.: Da si preveć ne razbijaš glavu, ću ti sve poveć.

Fr.: Ma, molim te, povej mi valje, jer sen sila kurijož.

Jur.: Imbarkal sen ti se va Pulu na vapor za Cres. U Cresu sen otel pasat blagdani z barba Mikom. Partili smo. Bonaca kako ule. Ne ćeš, Jurina se vozi! Ah, kako će me lepo dočekat barba Miko i kako će mi bit lepo š njim i z našimi! — mislel, sen u sebi. Dok sen ti ja ovako mislel, pride k meni kamarijer, mi se lepo pokloni, i mi zruči jedan telegraf. Opren i crno na belomu je bilo napisano, da moram poć va Valun, aš da će ondi bit večeras inžamin na onoj universitadi od divojak. Jurina — sen rekel sen sebi — glavu na mesto, da ne budeš učinil slabu figuru večeraš! Kapitan mi s punta zes trombu javi: — Sior Jurina, pojali smo za Valun. — Orajt! — rekel sen.

Fr.: Pak ce i po moru se more telegrafat?

Jur.: Ce nisi čul za telegraf Markoni, s kin se more telegrafat i bez žic posvuda?

Fr.: Znan ja to, znan! Samo sen te otel malo šekat. Oprosti! Reci mi, kako je bilo napret i od kada je ta velika škula va Valunu, da moreju od nje prit i doturešc venka?

Jur.: Boze moj, ce pitas! Ce nisi jos cul, da su po svetu ženske i albokati, dotori, inženjeri, podeštati, deputati i barbijeri? Ako ćeju to bit, onda moraju hodit i na škulu, i za to su ti ovo leto ucenili jenu takovu škulu i va Valunu. Ma notaj, ne gredu na škulu po dnevu nego po noći!

Fr.: Ja samo ne razumen, zac su te ženske va Valunu otele imet škulu po noći?

Jur.: Zato, aš po dnevu študijaju a po noći gredu na školu!

Fr.: Ma to me sila ne pijaža!... Povej mi malo, kako su pasali inžamini?

Jur.: Dobro! Jenu su ucenili za dotorešu od sarturic, aš njoj se je bil jedenput kamižot rasparal. Druga je ucenila inžamin za inženjera, i ona mora celi Helm prekopat, aš da je Helm pelni karbuna i zlata i još mora vodu z jezera perpejat va Valun. Samo jena ti je brižna propala na leto dan, a to za to, aš kada njoj je mešter rekel: »bon riposo«, odgovorila ti je brižna sva konfunjena: »Mi non go sposo!..

Fr.: Brižna, vero mi se smili! Pa zac su bili š njon tako strogi? Ce se ne spominjaju kada su i oni bili va školah, koliko puti su in se bragaši stresle!

Jur.: E, moj dragi! Denes je drugacije. Denes su svi pametneji. Denes ti zna više piplić nego kokoš, pak za to moraju i više znat nego prej. Nego, poslušaj: Dokle su bili inžamini, ja sen ti gjedal malo po sale i vidin ti va kantunu barba Iva kako kima z glavu. Skočin do njega. — Ma ce Vam, barba Ive, da tako saldo kimate z glavu? — upitam ga.

Fr.: Pak ce ti je odgovoril?

Jur.: Lepi moj barba Jurina, — mi je rekel — kada bi to videli naši stari, oni bi se i va grobu obrnuli! Pak da će Bog dat dobra! Ja sen ti ga potehtal po ramenu govoreć: pravo imate barba Ive

Fr.: A koliko dan si ostal va Valunu?

Jur.: Ja bin bil još stal, ma sen ti dobil telegraf, da moram subito u jutro poć va Vodice na drugi inžamin. Da ti vidiš, kako me je fermi[?]l i potezal barba Ive, deboto mi je bela u rasparal! Ma ja sen mu pokazal telegraf i rekel: — Dragi barba Ive, drugi put ću prit, nebojte se. Pitam barba Iva, ma kakovu škulu imate? — Samo talijansku! — odgovoril mi deboto plaćuć Rekel sen mu: Držite se istešo kuraju! S nami je pravica! Mi nismo proti toga, da se uči i talijanski zajik. Ne, nego mi ćemo da se naša deca uče i va našem zajiku, a ne da su naša deca va škule, kako »turko ala predika«. — Pravo imate — rekel mi je barba Ive i ja to vavek batn. Bog, barba Ive, pozdravite mi sve naše i neka živi naša stara beseda!

Fr.: Inšoma, kako vidn i čujem, ti sve znaš, a moraš i znat kada greš samo po inžaminih. A kako je bilo va Vodicah?

Jur.: Moraš znat, da su šli va Vodice kapitan Sarafin i još neki drugi šiori iz Cresa, da ondi drze jenu škulu divojkam Sada ti je moda, da se uči i bez libar, dosta je, da divojke gjedaju toga meštra pet minuti fišo va oči i već sve znaju. I recimo da bi oni sior kapitan rekli divojki neka se obelče kako Eva i ona bi se subito obelkla.

Fr.: Ma vero vidin, da je sior kapitan Sarafin fina glavica.

Jur.: A ce mislis, da su oni kible spraznijali va cangul? Oni su študijali i teolojiju i aštronomiju i [...]ajiju i zato znaju cesagod. Mislili su, [...]e ne biju i Vodičari znali čegot.

Fr.: A ce je z onemi z[...]skami? Su se naučile čegot?

Jur.: Malo, samo jena [...] bila počela malo se učit, aš barba Ive [...]oš neki drugi, počeli su ih kako sve [...]jeti škuro gjedat. Ja sen mislel, da će [...]oćet grimat, ma grimanja ni bilo i šk[...]a je finila i inžamina ni bilo. A znas z[...]? Zato, aš ako su i bedasti i nazad s[...]artami, kako oni misle [...] to su iste [...] obernili njihovu kartu!

Fr.: Dobro su im ju za[...]ilj!

Jur.: Vero je bila već i [...]ba!...

IZ SOVIN[J]AKA.

Sovinjak će propasti, [...]ubit će poštu. Od Sovinjaka nikada ni Ri[...] [...]a ni Čože! Kad neko mjesto nema pošte [...] ostaje selo, izgubljeno selo. A naš poštar [...]mburin izgubit će poštu i službu. Mala ško[...]! Ta sve njegovo tijelo i duša [...] malo va[...] Htio se s uništavanjem Istarske Riječi [...] dignuti sebe pred italijanskom braćom (Ita[...] [...]ji su starinom (Italijani!?), ali nije — k[...] [...]tilo. Mi s druge strane nismo ni najmanje [...] pouzdavali u sovinjsku poštu, nismo se j[...] [...]osluživali, jer nije ni nama ona htjela služit [...]ak poštar i pošta imali su dnevno marje [...] [...]anje posla, da su napokon rekli u Trstu [...] [...]ovinjska pošta ne isplaćuje se: è superflua[...] [...]tvorimo ju! I tako se govori, da će biti dos[...] [...]a

Vi već znate bez da [...]m javimo, da mi ovuda ne primamo Ist[...]ke Riječi ! Neki misle, da se ovako kori[...] italijanskoj stvari, a mi jamčimo svojim p[...]enjem, da uprav škode. To se vidi i još [...]e bolje viditi.

P O D L I S T A K

Rodjenje kraljevića Marka

(Narodna pjesma).

Knjigu piše žura[1]) Vukašine
u bijelu Skadru na Bojani,
te je šalje na Hercegovinu
bijelome gradu Pirlitoru,[2])
Pirlitoru prema Durmitoru,[3])
Vidosavi ljubi Momčilovoj;
tajno piše, a tajno joj šalje,
u knjizi joj ovako besjedi:
»Vidosava, Momčilova ljubo!
šta ćeš u tom ledu i snijegu?
»Kad pogledaš s grada iznad sebe,
»ništa nemaš lijepo vidjeti,
već bijelo brdo Durmitora
okićeno ledom i snijegom
usred ljeta, kao usred zime;
kad pogledam strmo ispod grada,
mutna teče Tara valovita,
ona valja drvlje i kamenje,
na njoj nema broda ni ćuprije,
a oko nje borje i mramorje;
već ti otruj vojvodu Momčila,
il' ga otruj, ili mu ga izdaj,
hodi k meni u Primorje ravno
bijelome Skadru na Bojanu,
uzeću te za vjernu ljubovcu,
pa ćeš biti gospodja kraljica,
presti svilu na zlatno vreteno,
svilu presti, na svili sjediti,
a nositi divu i kadivu
i još ono sve žeženo zlato.
A kakav je Skadar na Bojani!...
Kad pogledaš brdu iznad grada,
sve porasle smokve i masline
i još oni grozni vinogradi;
kad pogledaš strmo ispod grada,
al' uzrasla pšenica bjelica,
a oko nje zelena livada,
kroz nju teče zelena Bojana,
po njoj pliva riba svakojaka,
kad god hoćeš, da je taze[4]) jedeš.

Dodje knjiga Ljubi Momčilovoj,
knjigu gleda Ljuba Momčilova,
onu gleda, drugu sitnu piše:
»Gospodine, kralju Vukašine!
nije lasno izdati Momčila,
ni izdati, niti otrovati:
u Momčila sestra Jevrosima,
gotovi mu to gospodsko jelo,
prije njega jelo ogleduje:
u Momčila devet mile braće
i dvanaest prvobratučeda,
oni njemu rujno vino služe,
prije njega svaku čašu piju;
Momčil' ima konja Jabúčila,
Jabúčila konja krilatoga,
kud godj hoće, preletjeti može;
u Momčila sablja sa očima —
ne boji se nikoga do Boga.
Već me ču li, kralju Vukašine!
ti podigni mnogu silnu vojsku,
izvedi je na Jezèra ravna,
pak zasjedni u gori zelenoj;
u Momčila čudan nauk ima,
svako jutro u svetu nedjelju
rano rani u lov na Jezèra,
s' sobom vodi devet mile braće
i dvanaest prvobratučeda
i četrest od grada [...]vèrâ[5])
kada bude u oči [...]djelje,
ja ću spolit' krila [...]bučilu,
britku ću mu sablj[...] [...]atopiti,
zatopiti onom sla[...]n krvlju,
da se ne da izvad[...] iz kora:
tako ćeš ti pogu[...] Momčila.

Kada kralju taka kn[...] [...] dodje,
te on vidje, što mu k[...]ga kaže,
to je njemu vrlo mil[...]ilo,
pa on diže mnogu s[...]ı vojsku,
ode s vojskom na I[...]cegovinu,
izvede je na Jezèra [...]vna,
pak zasjede u gori z[...]noj.

Kad je bilo u oči ne[...]lje,
Momčil' ode u svoju [...]nicu,
pa on leže u meke d[...]ške;
malo prodje i ljuba n[...] dodje,
ali neće u meke duš[...]
već mu roni suze viš[...]glave;
a nju pita vojvoda M[...]čilo:
»Vidosava, moja vj[...]a ljubo!
kaka ti je golema [...]evolja,
te mi roniš suze [...] glave?

[1]) žura — malen siv čovjek.
[2]) Pirlitor — zidina staroga gradića iznad riječice Tare.
[3]) Durmitor — najveća planina u Drobnjacima.
[4]) taze — svježe.
[5]) lever — plaćenik.

(Slijedi.)

IZ KRNICE.

Naša djeca i italijanski učitelji. - Otvorenje Leginog zabavišta. - Porezi.

Kako je već poznato, školske vlasti su i kod nas protuzakonito uvele italijansku školu. Učitelje postale su nam iz Italije. Ti nesretnici ne znaju niti jedne riječi progovoriti u našem jeziku, kaošto ni naša djeca u njihovom. Usprkos toga zahtijevaju, da naša djeca govore italijanskim jezikom. Budući da naša djeca ne mogu da udovolje njihovom zahtjevu, jer ne poznaju, kako spomenusmo, njihovog jezika, bivaju često puta nadareni učiteljskim šakama. Radi tog nečovječnog postupka bio je već jedan učitelj iz dolnje Italije potjeran iz Krnice.

Lega Nazionale otvorila je i u našem selu dječje zabavište. Otvorenju su prisustvovali i predstavnici vlasti. Naši Italijani čine veliku propagandu za to zabavište. Svaki dan se nagovaraju naši ljudi, da upišu svoju djecu u Legino zabavište. Medjutim naši ljudi — osim par izuzetaka — ne će ni da čuju o tome. Neka ih Bog poživi!

U zadnje vrijeme najviše briga nam zadavaju porezni ekskutori. Danomice nam dolaze na vrata zahtjevajući, da im platimo zaostale poreze. A odkud da im platimo porez, kad nemamo novaca niti za životne namirnice? Krnica je dosta zla pretrpjela u ovih zadnjih godina, pa ju ne treba toliko mučiti. Kad bi se gospoda vlastodršci malo više zamislili u naš položaj, jamačno bi imali više strpljenja s nama.

IZ KLANE.

Na Silvestrovo bila je ovdje kinematografska prestava. Većina nije ni marila za nju. Ali našlo se ipak nekoliko bezglavih ženskih glava, koje su išle karabinijerima i zamolile ih, da im plate ulazninu. Karabinijeri su se odmah pokazali sklonima. Za odštetu su tražili od svake par poljubaca. Djevojke u svojoj ludosti nisu se tome ni najmanje ustručavale. Naprotiv, bilo je i takovih, koje se nisu mogle niti otkinuti od »bratskog zagrljaja«... Škandal! Sad se roditelji tuže, da je svemu tomu kriva svjetska pokvarenost! Da, mnogim je zalima kriva svjetska pokvarenost, ali ovom škandalu nije kriv nitko drugi, nego vi, roditelji, koji ne znate pravodobno uzgajati svoju djecu!

Gospodarstvo

GOSPODARSKO KNJIGOVODSTVO

Budući da se još nalazimo takorekuć na pragu nove godine, držimo, da ne će biti na odmet, ako danas progovorimo riječ dvije o gospodarskom knjigovodstvu.

Znamo da ima više seljaka-gospodara, koji su započeli marljivo bilježiti svoje izdatke i primitke u ovogodišnjem narodnom koledaru «Franina i Jurina». Ali tako jednostavno zapisivanje u »Franini i Jurini« ipak nije dostatno, ako hoćemo da dobijemo potpun i jasan pregled čitavog gospodarenja.

U svim je naprednijim državama razvijeno i seljačko gospodarsko knjigovodstvo, i to točno po sustavu, a opet jednostavno, da ga može svaki seljak voditi. Seljaci u Švicarskoj dobro stoje, jer oni uvijek nose uza se bilježnicu i vazda bilježe, pa zato točno znadu, koliko in što nosi, što im se isplaćuje raditi, a što ne. Švicarski i danski seljaci već mnogo godina tako rade i dobro će biti, ako se na taj posao daju i naši seljaci u Istri.

Evo o tome nekoliko najvažnijih savjeta:

Prije nego što se otputiš na sajam, da što kupiš, moraš znati, koliko imaš novaca. Tako je i kod svakog računa i kod početka knjigovodstva. Da znamo, koliko imamo novaca«, treba da procijenimo sav svoj imetak, da sav imetak popišemo. Tako ćemo početi najprije s najglavnijim: sa zemljištem (oranicama, livadama, vrtovima i vinogradima). Zapisat ćemo, koliko rali (žurnad) imamo tog zemljišta, pa uz svaku ral navesti i njegovu cijenu, što prema prilikama u našem mjestu to vrijedi. Sve te vrijednosti pojedinih komada zemljišta zbrojit ćemo, pa će nam ta svota pokazati, što nam vrijedi cijeli naš posjed zemlje. Zatim ćemo tako redom popisati sve zgrade, pa živo blago (stoku, živad), a onda i strojeve, plugove, okapala, kola, orme, lopate i sve ostale gospodarske stvari, pa i zalihe to jest hranu i krmu u zrnu i slami, koju imamo onog dana, te napokon i sav gotov novac. Sve te vrijednosti zbrojit ćemo sada, i to je eto naš imetak. Dakako da ćemo morati zabilježiti i dug, koji imamo. Pošto dug nije naš imetak, nego tudja tražbina od našeg imetka, tu ćemo svotu duga odbiti od cijelokupne vrijednosti našeg imetka, pa ćemo znati, kolika je čista naša imovina bez duga. Takav popis mora da napravi svak, prije nego što počne s knjigovodstvom. To je ono pitanje: »koliko imam novaca«. Taj se posao zove popis, našastar ili inventar.

Znamo, da će se mnogi ispričavati time, da za točno popisivanje nema seljak vremena, a naročito da ne može dospjeti, da bi to sve točno možda dnevno morao bilježiti — knjižiti. Ali nije tako. Ima za sve vremena, samo treba htieti. Za popis (ili kako smo prije naveli: za inventar) najpodesnije je doba sada, na početku godine. Sada je zimsko doba, kada poljski poslovi miruju, pa će se naći za to vremena. Cijenu ćemo za sve uzeti onu, koja odgovara prilikama, što bi stajao koji predmet, da ga nabavimo. Ako je nešto istrošeno, dakako da to ne ćemo zapisati sa vrijednošću, kao da je novo.

Kad smo tako osnovali račun za svoje gospodarstvo, tad ćemo nabaviti uz narodni koledar »Franina i Jurina«, ako nam je u njemu premalen prostor za bilježenje, posebnu knjižicu, u kojoj ćemo bilježiti sve promjene: sve primitke i izdatke. U toj knjizi odredit ćemo nekoliko stranica (za svaki mjesec po tjednu), na koje ćemo bilježiti sve ono, što se tiče novca. Tu ćemo bilježiti, ako je moguće svaki dan, ali svakako točno naznačiti, za što smo koju svotu izdali, kuda smo je potrošili i za što smo i od koga smo je primili. Na tim listovima napisat ćemo na početku naslov: »Blagajna«. Kad za svaki mjesec odredimo po jedan list za tu blagajnu, onda ćemo ostale listove upotrijebiti za druge popise. Tako ćemo, recimo, na petnaestom listu napisati naslov: »Zgrade«, pa ćemo tu bilježiti, ako koju zgradu novu podignemo ili znatno pregradimo, ili ako koju staru srušimo. Zatim ćemo, recimo, na dvadesetom listu napisati naslov: »Živi nared«, pa ćemo tu bilježiti sve promjene stoke, kad koje goveče, svinjče ili drugo marvinče kupimo, kad koje prodamo, kada se koje umnoži ili ugine. Dalje n. pr. na tridesetoj strani takozvani: »Mrtvi nared«. Tu se uzimaju strojevi, plugovi, kola i sve gospodarske stvari. Sve promjene upisat ćemo tu, čim novi predmet nabavimo ili stari nestane ili ne bude više za uporabu. Iza toga ćemo na četrdesetoj strani napisati naslov: »Zalihe«, jer moramo točno znati, kuda i za što smo žito, brašno, krmu i druge zalihe upotrebili, koliko smo ih u svom kućanstvu potrošili, a koliko prodali ili drukčije izdali, a isto tako odakle i koliko smo novih zaliha primili. Otplate duga možemo bilježiti pod naslov »blagajna«, ali je bolje i za to imati (recimo na pedesetoj strani) posebni naslov: »Dugovi«, pa ćemo tu bilježiti komu i kada i koliko smo otplatili glavnice, a koliko kamata. Ako budemo tako po tim naslovima sve točno vodili, lako će nam biti na koncu godine ustanoviti, koliko imamo više novca, nego što smo imali na početku godine, koliko više ili manje stoke, mrtvog nareda, zalihe i duga, pa ćemo iz toga onda vidjeti, da li nam gospodarstvo napreduje ili nazadjuje. Što više: vidjet ćemo i zašto smo najviše trošili i koliko nam je gospodarstvo donijelo koristi.

Seljaci, pokušajte i ne ćete se kajati!

Mala seljačka škola.

Riječ dvije o presadjivanju velikih stabala.

Često se dogodi, da su nam na stalnom mjestu posadjene voćke ili druga stabla pregusta, ili da se moraju uslijed gradnja itd. iz dosadašnjeg stalnog mjesta premesti. Nastaje pitanje: mogu li se takova 15, 20 i više godina stara stabla s uspjehom presaditi? Jest mogu! Ako takovo, veliko stablo jeseni ili zimi ili rano u proljeću oprezno izvadimo i pomno prenesemo na novo mjesto, gdje ga u dobru zemlju dobru pripravljenu škulju razumno zasadimo, rast će nam do par godina isto tako lijepo a možda i ljepše, bujnije nego na starom mjestu. Javor, divlji kestanj, drač (akacije), platan, murva i orah podnesu ovakovo predjivanje u već odraslom stanju vrlo dobro. Ali i oveće jabuke, kruške, šljive i trešnje možemo s uspjehom presaditi.

Prije nego počnemo s takvim presadjivanjem, pripravimo na novo opredijeljenom mjestu primjerne škulje, kje moraju biti dosta duboke (posadjeno mora stablo naći na mojom mjestu izpod sebe barem ½ m na debelo dobre i rahlje zemlje) i široke (žile, koje se ostave što dalje, naći moraju u novoj škulji iza kako smo ih lijepo razrijedili i raširili, barem nogu široku na okolo dobre rahle zemlje).

Da izvadimo takovo oveće stablo, treba 50 cm do 1 m daleko od stabla i sve na okolo iskopati 1 m duboki i ½ m široki jarak. Preduge se žile odrežu oštrim nožem. Jedan se dio zemlje sa badilom ili štrpačom medju žilama iskopa (izreže), a glavnu žilu tako potkopa, da nam ostane jedna velika gruda sa žiljem stabla sa sviju strana prosta, tako da se lako digne. Osobito zimi, kad je zemlja jako ledena, zemlja će se lijepo žilja državi, i nije pogibelji, da bi se zemlja kod prenašanja tako lako odmrvila, odnosno, da bi se gruda razdrobila.

Zašto mladi praščići crkavaju?

U našim krajevima ne goje se mladi praščići kako treba, već im se daje hrana, od koje često puta obole. U Slavoniji i Vojvodini hrane mlade praščiće iza šeste nedjelje života pa do 2½—3 mjeseca pretežno razvodjenim mlijekom i mekinjama. Kod nas im davaju katšto nezdravu hranu, koju slabo podnose, jer nema dovoljno mlijeka. Najbolje je skuhati krumpira, repe, maslina i drugog povrća, dodati nešto posija i mlijeka i sve dobro zdrobiti. Nikako se ne smije dati kukuruzne muke ni polente, ni pokvarene sirove hrane. Praščići najviše crkavaju od toga.

Što možemo da izlijećimo domaćim pelinom?

Domaćeg pelina ima skoro u svakom vrtu, a raste i uz putove, grabe itd. kao samonikla bilina. Pelin je uopće poznat kao dobar lijek protiv želudčanih bolesti. Ljudi ga oduvijek troše za jačanje želudca. Osobito se mnogo troši zgnječen sa vinom, no mnogi mu jedu i prijesno lišće ujutru na tašte, pa tvrde da im se želudac znatno ojača. Za pelin se uopće znade, da tjera iz želuca pokvarene plinove, podržaje i poboljšava želudčane sokove, podaje bolji tek i probavu, osobito ako se rabi kao priugotovljen lijek t. j. kao čaj ili kao prašak. Pelin odstranjuje posvema neugodan dah, ako isti iz želuca dolazi.

Tko boluje na jetrima, neka uzme na dan po dva puta na nožnom šiljku pelinova praška ili u juhi ili u kojoj drugoj hrani, pa će na skoro opaziti, kako bolest na bolje kreće, te ne će dugo vremena trajati, da će mu se zdravlje posvema povratiti. Pelinov izvadak (sok) može se veoma dugo čuvati i kao veoma uspješan kućni lijek upotrebljavati. Putnici, kao i svi oni, koji moraju mnogo hodati, a trpe na želudčanoj bolesti, ne bi smjeli nikada od kuće bez pelinova izvatka (ekstrakta).

Taj se divni lijek ubraja medju najbolje lijekove za želudac. Uzima se nekoliko tjedana svako jutro prije doručka i prije večere po 3—4 jedaće žlice. Kako je poznato, od pelina priredjuju izvrsno piće pod imenom pelinkovac (Wermuth).

Da li ima ljekovitu moć i divlji radić?

Divlji radić ima veliku ljekovitu moć. Čaj priredjen od radića odstranjuje sluz iz želuca i oduzimlje suvišnu žuč. Čisti jetra, slezenu i bubrege i odvadja škodljive i bolesne sokove kroz mokraću. U tu svrhu pije se redomice 3—4 dana skuhan čaj od radića svaki dan dvije čaše i to: u jutro prije ručka i uveče. Koga tišti u želucu, tko ima žestoke upale na tijelu, neka obloži želudac ili bolesna uda poparenim lišćem, cvijetom i korijenom, koje se zamota u krpu i na dan po 2 do 3 puta promijeni. Biljka se takodjer umače u špirit, te ovakav lijek odstranjuje lišaje, ako bolesno mjesto njime po dva puta na dan dobro nataremo. Ako nemamo pri ruci lišća i cvijeta, možemo i korijen radića upotrebiti.

Tudja valuta na tršćanskoj burzi.

Jučer, dne 9. ov. mjeseca moglo se kupiti odnosno prodati:

100 franceskih franaka za 113.75—114.25; 100 švicarskih franaka za 403—406; 100 čehoslovačkih kruna za 67.40—67.80; 100 jugoslovenskih dinara za 25.90—26.15; 1 amerikanski dolar za 23.10—23.20 i jedna lira šterlina za 99.55—99.80 italijanskih lira.

Politički pregled

Italija.

Politički je položaj još uvijek nejasan. Novine nagovještavaju državne izbore već u aprilu. Sve se slažu u tome, da će do 27. ov. mj. biti definitivno raspušten Parlamenat, jer da se u političkim krugovima pronose glasovi, da će izbori biti dne 6. aprila. Do 27. ov. mjeseca bi se imao zatvoriti Parlamenat zbog toga, što prema novom italijanskom državnom zakonu dekret o raspustu Parlamenta mora izaći 70 dana prije izbora, a najviše četiri mjeseca prije saziva novog Parlamenta. Ako izbori imaju biti 6. aprila, onda dekret o raspustu Parlamenta mora izaći na 27. ov. mjeseca, jer je razlika točno 70 dana.

Jugoslavija.

U Beogradu su dovršene sve priprave za konferenciju Male Antante, koja se sastaje danas, sutra i prekosutra. Glavni dogovori vršit će se izmedju dra Ninčića, dra Beneša i Duce. Danas će biti upriličene velike počasti odličnim predstavnicima Čehoslovačke i Rumunjske. Na prvom sastanku spomenutih ministara manifestirat će se solidarnost izmedju Čehoslovačke, Jugoslavije i Rumunjske. Ta manifestacija bit će u toliko značajnija, što za nju postoji ozbiljan povod: Mala antanta je baš ovih dana postigla jedan veliki uspjeh. Ona u pitanju madžarskog zajma, ili, bolje reći u pitanju skidanja savezničke hipoteke sa madžarskih dobara, postigla rezultate, koje je sebi bila postavila za zadatak. Zatim će se opširno vijećati o unutaršnjem i vanjskom položaju Male antante. Vjerojatno je, da će se ovoj konferenciji definitivno urediti i pitanje priznanja Rusije. O ulasku Grčke u Malu antantu ne će biti govora, pošto bi takva politička kombinacija promjenila cijeli smjer Male antante.

Grčka.

Venizelos se je konačno povratio u Grčku. U subotu je bio već izabran predsjednikom grčkog parlamenta. Tom prigodom bile su mu priredjene vrlo srdačne ovacije. Venizelos se nije tome mnogo obradao, to više, kad znade u kakvoj se nesigurnosti nalazi.

Razlog toj nesigurnosti leži u osobi Venizelosa, dotično u obvezama, koje je on u političkoj prošlosti preuzeo. Još godine 1916., kada je Venizelos sastavio u Solunu provizornu vladu, Engleska ga je najodlučnije poduprla, ali je za to morao obećati, da ne će taknuti u formu države. To je obećanje Venizelos morao da formalno ponovi kada je Konstantin bio odalečen iz Grčke. Engleska sada traži od njega da održi svoje obećanje. Osim ovoga, Rumunjska poduzimlje mnoge korake da spriječi promjenu državne forme u Grčkoj.

Pod ovakim pritiskom, Venizelos se nalazi u neprilici kako da spoji zahtjeve nutarnje politike sa zahtjevima vanjske politike. Engleska ne traži izričito da bude pridržana sadašnja dinastija, ali je gotova da povuče posljedice, ako se Grčka proglasi republikom.

Sudbina se Grčke nalazi još jedamput u rukama Venizelosa. On je, na skoro jednoglasan poziv naroda, odlučio da se vrati u domovinu i da tu sudbinu riješi oslanjajući se na većinu proizašlu iz zadnjih izbora. Dvije su stranke koje ga podupiru, i to liberalna kao principijelno monarhična bezuvjetno, te republikansko-liberalna pod uvjetom, ako se izjavi proti današnjoj dinastiji, dok dopušta nastup druge dinastije. Proti sebi imade slabo raspoložene obe republikanske grupe, ali je Venizelos u ovom času u mogućnosti, da s pomoću liberalnih grupa, koje su u većini, svlada sve poteškoće i da prekine sadašnje nesigurno i pogibeljno stanje.

Glede forme vladavine Venizelos se drži strogo rezervirano. Rekao je samo to, da će s tome odlučiti volja naroda. Da li će se to obistiniti?

Nego, bilo njegovo riješenje kakovomudrago, prilike se u Grčkoj ne će s time mnogo srediti, jer nijedna od postojećih stranaka nema dubljeg korjena u narodu. Sve stranke u Grčkoj samo su nestalne grupacije bilo oko jedne ličnosti bilo oko dinastije. I manja promjena prilika ili raspoloženja mijenja jakost i upliv tih grupacija. Tako ne bi bilo nikakovo iznenadjenje kad bi Venizelos, pred bijesom naroda, morao da ponovno traži spas — polaskom u inozemstvo.

Domaće novosti

Сретну Нову Годину!

жели свим својим претплатницима, читатељима и осталим пријатељима православне вере

УРЕДНИШТВО И УПРАВА „ИСТАРСКЕ РИЈЕЧИ“.

† Učitelj Vinko Mandić.

Javljaju nam iz Klane, da je tamo ovih dana preminuo zaslužni učitelj g. Vinko Mandić. Pokojnik se rodio u Rukavcu. Bio dobar narodnjak, a uz to miran i dobar čovjek. — Počivao u miru!

Od srca — srcu!

Iako imademo medju našim seljacima lijepi broj gospodara, koji su uvidjeli, da je i gospodarstvo stvar, koju treba učiti i da samo onaj, koji razumno gospodari, može štogod da postigne, ipak ima u Istri dosta i takovih, koji misle, da se dobro gospodarenje sastoji jedino u mehaničkoj radnji: u kopanju, oranju itd. Zemlju obradjuju točno onako, kako su to činili njihovi djedovi pred 100 godina. Zato se odlučno protive tome, da im djeca čitaju gospodarske knjige. Oni vele: «Što će meni ono, što piše knjiga, kad znadem, da onaj koji ju je napisao, nije nikad držao u ruci ni motiku ni plug!» Da je takve ljude vrlo teško uvjeriti o koristi, koji bi mogli imati, kad bi ovu ili onu stvar drukčije obradili, ne treba niti da spominjemo.

Žalosno je, da još uvijek veliki dio našega seljaštva luta u neznanju. Time upropašćuju nesamo sebe, nego i ostali dio našega vrijednoga seljaštva — cijeli istarski narod. Zamislite: netom propade jedan naš seljak uslijed slabog gospodarenja, već dolazi na njegovo mjesto, na njegovu djedovsku grudu, tudjinac, a on mora — štono riječ — «trbuhom za kruhom». Zar nije to žalosno? Svakog poštenog rodoljuba mora da zaboli srce, kad vidi, da njegov drug, seljak, koji je stup naroda, ne će da se ukloni propasti i da se povede za drugim, naprednijim poljodjelskim narodima.

Zar da i nadalje idemo onim putem, koji vodi propasti? — Ne, podnipošto ne! Starinski način gospodarenja ne vrijedi više, jer se nalazimo u posve novom položaju. Radi toga moramo i svoje gospodarstvo urediti prema današnjim prilikama, u kojim se nalazimo. Ona stara vremena, kad je vlada, junta i općina malne u svakoj elementarnoj nesreći priskočila seljaku u pomoć, ne će se više povratiti. Danas smo pripušteni sami sebi. Zato ako hoćemo da olakšamo sebi ovaj teški život, moramo temeljito ispremijeniti način svojeg gospodarenja te se povesti za naprednjim narodima. Ako se pravodobno ne osvjestimo, izginut ćemo mi i gruda naša!

Dragi čitatelji! Kad to kažemo, ne mislimo na vas, jer smo čvrsto uvjereni, da vam opća dobrobit našeg seljaštva isto tako leži na srcu, kao i nama samima. Što više: uvjereni smo, pošto ste i sami poljodjelci, da vas neznanje i nemar vaših susjeda boli, te da ćete zajedno s nama nastojati, da ovom najvećem zlu, koje tlači naš inače dobar i vrijedan puk, koliko toliko doskočite, da ga ublažite. To ćete najbolje učiniti time, da sve one članke i vijesti, koje donese naša »Istarska Riječ«, rastumačite svojim susjedima i prijateljima. Jednomu ili drugome će i to pomoći.

18 sudaca otpuštenih iz službe.

U čitavoj Julskoj Krajini bilo je otpuštenih iz službe 18 sudaca i to 3 u Trstu, 4 u Istri i 11 u Goričkoj. Medju tima nalazi se 12 Slavena i 6 Italijana. U Trstu bili su otpušteni: savjetnik Corrazza, Giacomelli i Cechet, u tršćanskoj pokrajini sudac Kompara (Postojna); u Istri: savjetnik Cegnar (Pula), Porumachi (Rovinj), Benić i Scuka (Ilirska Bistrica); u Goričkoj: savjetnik Rutar, Mašera, Vidmar, Korsić, Vinci, Devetak (svi u Gorici), Bizad (Kobarid), Milić (Krmin), Coronini (Idrija) i Vuga (Ajdovščina).

Porezna posla.

Na zahtjev našega poslanika, da se istarskim kmetovima otpuste zaostali porezi, ministar financija odgovara: »Moram Vam izjaviti, da iza kako sam odredio, da se briše zemljarina i kućarina za godinu 1915-1918 u svim evakuiranim krajevima, da se otpuste svi bez razlike neplaćeni porezi propisani za vrijeme do primirenja (4. nov. 1918) i da se podijele u obroke, koji dospijevaju u 2 godine, svi neplaćeni porezi godine 1919, 1920 i 1921, ne bi mi nikako bilo moguće da još štogod učinim na korist Istre.

Austrijska vlada razdijelila je 500.000 kruna medju seljake, koji su god. 1915. morali da napuste svoja zemljišta; a italijanska je vlada snizila do danas zaostale poreze za ukupnu svotu od 330.000 lira u slučajevima, gdje je bila dokazana velika gospodarska bijeda. Iz toga naslova moći će se i nadalje, na osnovu § 58 Min. Nar. od 30. nov. 1915 L. D. Z. br. 358, dozvoliti u pojedinom slučaju daljnji otpis. Dokaže li se, da je u kojem kraju uslijed elementarnih nezgoda uništen prirod, dozvolit će se i daljnji otpis poreza, ako se je pravovremeno uložila odnosna molba i udovoljilo svim uslovima zakona.

Osim toga kani ministarstvo odrediti, da se svi preostali porezi u krajevima porazdijele u obroke, da se tamošnjim gradjanima olakša dužnost da plate porezni dug za prvih 6 mjeseci god. 1924. po novom i težem načinu utjerivanja.

Što se tiče katastralne procjene (odmjerenja poreza na zemljišta), nastoji se da odnosni porez bude jednolično i podjednako podijeljen na vlasnike i zakupnike u starim i novim pokrajinama.

Bude li osim svega toga moguće, da se dozvoli još kakva polakšica onome, koji ima na to pravo na osnovu postojećih zakona, mogu Vam reći, da će se to učiniti s dobrohotnošću. Ali nove izuzetne odredbe mislim da nije moguće izdati, a da se ne prouzroči novih nejednakosti izazvavši time i nove zahtjeve«.

Mi ne znamo, od kuda će naši ljudi smoći novac da plate ogromne nove i stare poreze. Preporučamo svakome, koji nije u stanju da plati, a živi u velikoj bijedi, da traži otpis staroga duga i druge polakšice, na koje upućuje ministar.

Politički proces.

U Kopru vodio se je 28. decembra 1923. i 6. januara ove godine kazneni proces proti učitelju Bogomilu Medvešćeku. Gosp. Medvešćek bio je optužen, da je kao popisni komesar prigodom popisa pučanstva, mjeseca decembra 1921. za 9 osoba, koje su se bile tobože izjavile za Italijane, naveo da se obično služe slovenskim jezikom. Tribunal je smatrao da je Medvešćek uistini to i učinio i odsudio ga radi prevare po § 199 d uvjetno na 8 mjeseci zatvora, koja je kazna osim toga djelomično utrnula zbog amnestije. Proti osudi je odsudjenik putem svoga branitelja uložio priziv. U narednom broju osvrnut ćemo se opet na taj proces.

Nesreća našeg čovjeka.

Dne 2. januara ove godine išao je Miho Božić iz Bresta kbr. 5 p. Slum (Silino Mont'Aquila) na sajam u Pazin. Putem izgubio je 1600 L. Umoljava se onaj tko ih je našao, da se sjeti svoje dužnosti i da povrati novac vlasniku. Nagrada je zagarantovana.

Svega po malo

Što će se dogoditi u svijetu u godini 1924?

Franceski profesor Raymond prorokuje, da će Nijemci započeti u ovoj godini plaćati svoje dugove, koje će potpuno isplatiti tekom 25 godina. Na koncu godine 1924., veli Raymond, ne će više u Ruhru biti nijednog franceskog vojnika. Ruhrsko će područje postati samostalna republika. Diktatura će u Njemačkoj provesti energične finansijske reforme uz finansijsku potporu različnih neutralnih država. Bavarska će se odcijepiti od Reicha tek u godini 1925. a Wittelsbachovci vratit će se na prijestolje tek u godini 1930. Ekscar Vilim ne će se vratiti na prijestolje, a ni kronprinca ne čeka nikakova politička budućnost. Ratne se pogiblji ne treba bojati. Godine 1934. ili 1938. doći će do zbliženja izmedju Franceske i Njemačke. Poljska, zaštićena od Franceske i Čehoslovačke, ide u susret lijepoj budućnosti. Mala će se antanta održati. Masaryk će ostati na svom mjestu do smrti. Beneš imade pred sobom lijepu budućnost. On će igrati veliku ulogu naročito na finansijskom polju. U Italiji pomirit će Mussolini definitivno Vatikan i Kvirinal. U toku od tri godine Mussolini će odstupiti. U Spaniji potrest će revolucija prijestoljem. Kralj Alfons napustit će zemlju i pobjeći u Englesku. Rusija će u godini 1924. zatražiti prijem u Društvo naroda. Neočekivani preokret dovest će opet buržoaziju na vlast. Englesko-franceska antanta ostat će u glavnom netaknuta. Tokom nekoliko godina bit će Engleska poražena od bloka francesko-italijansko-rusko-njemačkog. Izmedju g. 1924. i 1946. doći će do rata izmedju Japana i Sjedinjenih država američkih, koje će biti poražene.

Čudnovato drveće.

U prirodi nailazimo svaki čas na nova čudesa. Tu imade najrazličitijih biljka, koje spadaju u rod grmlja, a imaju na sebi sitne zafrknute dlačice, kojima se na vršku sama od sebe navija svila. Dune li vjetar, otrgnu se te dlačice od stabla i uhvate se prolazniku za bradu, kosu i kožu. Neke može čovjek da istrgne, neke se potrgaju, a neke počinju da zadiru u meso. Ove strahovite sićušne strjelice prouzrokuju bolne čirove, a životinje od njih gube vid i moraju u šumi da umiru od glada. U Americi raste i jedan veoma visok grm poznat pod znanstvenim imenom »Phura Crepitans«. Na tom drvetu zatvoreni su plodovi u veoma tvrde ljuske. Kad plod sazrije, otvara se ljuska uz detonaciju i baca daleko sjeme. Stoga se često puta dogadja, da usred guste šume nastaje neškodljiva pucnjava od tih zrelih plodova. Poznata je i ona čudna biljka, što se hrani samo muhama. Dionea muholovka ima takvo lišće, da na nj ne smije ništa dospjeti, jer se odmah zatvara i guta kukce. Kad se lišće nahranilo, otvara se i izbacuje »kosture« muha. Imade na pr. mnoštvo biljaka, koje kašljaju i kišu, čim ih se dotakne prašina. U Braziliji raste čudna biljka — Oropo, koja izlučuje svjetlo, a ovo je tako jako, da kraj njega možemo usred noći čitati i pisati.

Hoćemo li živjeti bez hrane?

Jedan od najčuvenijih američkih učenjaka, kemičar Irenee du Pont, održao je nedavno jedno predavanje, u kojemu je na znanstvenoj osnovi izrekao prognozu o ljudskom životu budućih stoljeća. Najnovija otkrića na području medicine i kirurgije — veli on, — otkrivaju nov svijet nečuvenih mogućnosti. U dogledno će vrijeme znanost otkriti neoperativno sredstvo za pomladjivanje, kojim će se moći na tri puta produljiti normalni ljudski vijek. Osim toga pronaći će se kemičko sredstvo, pomoću kojega će se san moći bez uštrba na zdravlje reducirati na minimum, tako da će čovjek biti u stanju da radi dnevno 16 do 20 sati. Što više: pronaći će se sredstvo, da ljudski organizam dobiva svoju energiju, koju za sad prima u formi hrane u obliku kondenziranih hranivih preparata. Mjesto današnjih obilatih objeda čovjek budućnosti trebat će da uzme samo nekoliko pilula, koje će mu nadomjestiti svu dosadanju hranu. U budućnosti će ljudi gledati na jelo kao preostatak starih barbarskih vremena.

Kako je nastalo božićno drvce?

Uzrok, s kojega se je počelo praviti božićno drvo, bio je po svoj prilici ulomak evangjelja što se čita u Cvjetnu nedjelju (Uličnicu) i koji nam pripovjeda kako je narod posipao granjem paoma i cvijeća put kojim je Krist ulazio u Jeruzolim. U sjevernoj Njemačkoj čitao se je ovaj ulomak evangjelja malo dana prije Božića, na prvu nedjelju Adventa. Božić se je držao za svetkovinu Isusovog dolaska, za to bi se u taj dan posipale crkve zelenim grančicama. U Engleskoj upotrebljavalo se je granje bodljikavih paoma, lavorike i ružmarina, a u Njemačkoj grančice jele. Nesamo crkve, već i kuće ukrasivale su se sa zelenim jelama. Tako malo po malo uvadja se božićno drvce. Prvi spomen o božićnom drvu nalazimo u anonimnom opisu običaja grada Salzburga u Gornjoj Austriji od godine 1605. To drvo kitilo se je raznim darovima cvijećem, šećerom, jabukama i zlatnim, šarenim papirićima. U početku upotrebljavali su božićno drvo samo protestanti. Ali ovaj običaj brzo se je raširio i u katoličkom i u pravoslavnom svijetu.

Nešto o dužini života.

Kao pravilo vrijedi ovdje prosječnost, jer tko da izbroji mnoštvo izuzetaka, koji ovise o bezbroju okolnosti. Na osnovu učenjačkih računa žive: krokodil 250 godina, slon 200, šaran 150, gavran 100, papiga 80, deva prosječno 50 godina, štuka 40, bik i jelen 30, konj 25, a isto toliko češljugar i zeba. Kratak život imadu vepar 20 godina, mačka i vol 17, slavulj, pas i lisica 16, kanarinac, vrabac, koza 10 godina. Zec, vjeverica i pauk živu 7 godina. Matica-pčela može da doživi 9 godina, dok pčele radnice živu razmjerno kratko vrijeme od nekoliko tjedana do nekoliko mjeseci. Na svu sreću ima nekih mikroba, koji živu samo nekoliko trenutaka, a kad bi živjeli duže, uništili bi sav ljudski rod.

Italija izgradjuje najveći zrakoplov svijeta.

Italijanska tvornica zrakoplova izradjuje jedan novi veliki zrakoplov od 45.000 kubičnih metara, koji će biti najveći zrakoplovni objekt na svijetu. Zrakoplov će se upotrijebiti za prekooceanski lijet.

Kako popisuje madžarska vlada Slovake?

Poznat je teror, koji je provodila madžarska vlada prigodom popisa pučanstva. Ovaj je teror nakon prevrata samo ojačao. Prema madžarskoj službenoj vijesti, živi na teritoriju sadanje Madžarske 141.882 Slovaka (1.8 posto svega pučanstva), dok je god. 1910. živjelo na istom teritoriju 165.237 Slovaka. Teror je dakle oduzeo 23.355 duša.

Velika poplava u Rusiji.

Kako javlja »Deutsche Allgemeine Zeitung«, Petrogradu prijeti velika opasnost od poplave, koja je strašnija nego poznati povodanj god. 1914. Velike sante leda uslijed jugovine plove sa Ladoškog jezera Nevom. Pioniri nastoje da sprijeće zatrpavanje rijeke ledenim santama i u tu svrhu miniraju navaljene ledene gromade. Isto su tako na nižem toku Volge nastale velike poplave. Kod Caricina se otopio ledeni pokrov i voda je poplavila s obje strane rijeke polja na 50 kilometara.

Koliko djece se rodi na čitavom svijetu u jednoj godini?

Računa se, da se na čitavom svijetu u jednoj godini rodi oko 40 milijuna djece.

Koliko je stara naša zemlja?

Svaki čas iznose sad ovdje sad ondje na osnovu svih mogućih podataka uvijek nove tvrdnje o tom pitanju. Učenjaci se pozivaju na različite argumente. Tako tvrde fizičari za neke norveške pećine, da su stare 6 milijuna godina, dok ceylonskim pećinama pripisuju starost od 286 milijuna godina, ontarijskim pećinama 600 milijuna, a našli su u Americi kamenja, kojem pripisuju starost čak od 1800 milijuna godina. Geografi drže, da je zemlja stara 1000 do 2000 milijuna godina.

Zašto Norvežani mijenjaju ime svom glavnom gradu?

Norveški je parlamenat zaključio, da se od 1. januara 1924. njihov glavni grad Kristanija prozove Oslo. To je zato, što je grad dobio ime Kristanija po danskom kralju Kristijanu, kad je Norveška bila pod danskom vlašću, a sada Norvežani hoće da sasvim izbrišu svaku uspomenu na dansku vlast u Norveškoj. I zato mijenjaju čak i ime svom glavnom gradu.

Ponovni potres u Italiji.

Ovih dana osvjetili su u nekoliko navrata jači potresi u srednjoj Italiji i duž jadranske obale. Ti potresi bili su mjestimice vrlo žestoki, pa su n. pr. mjesta Mandolfo, Maritte i Costanza teško oštećena. Brojne su kuće porušene. Ima i nekoliko ljudskih žrtava. Vlada je odmah započela sa akcijom za pomoć nastradalima od potresa.

Vjenčao se od 90 godina.

Nedavno se vjenčao u Essexu (Engleska) neki starac od 90 godina sa djevojkom od 81 godine. Oba starca bili su tako slabi i nesigurni, da su morali za vrijeme crkvenog obreda sjediti u klupi. Iza obreda morali i jednog i drugog odnijeti do voza, s kojim su se veselo odvezli na bračno putovanje.

U jednoj samoj pokrajini nestalo 112.000 stanovnika.

Kroz 75 godina, od 1783. do 1857., u pokrajini [illegible] Italija izgubila je oko 112.000 stanovnika uslijed potresa, što znači preko 120 godišnje.

Veliki snijeg u Poljskoj.

U Poljskoj je zadnjih dana zapao silan snijeg, koji je gotovo posvema onemogućio željeznički saobraćaj. Par dana nije stigao na varšavsku stanicu nijedan vlak.

Zrnje biserovo.

Činiti dobro jest jedini čin, koji nam pruža pravu blagodat.

Najbolje sredstvo protiv neraspoloženja jesu brige.

* * *

Dobročinstvo nosi kamate, ali uvijek je nešto nesigurno uloženi kapital.

* * *

Sve je na svijetu prolazno. Ta rečenica može biti nesretnima utjeha, a sretnim opomena.

* * *

Nitko ne traži toliko obzira, kao onaj, koji je bezobziran.

Darovi

za fond »Istarske Riječi«:

Sakupljeno prigodom vesele družbe kod g. Tome Vodinelića lira 15.

U društvu Č. ližnjanske djevojke lira 12.—

G. Matko Crljenica iz Pule daruje lira 5.—

Ugledali se i drugi!

Odgovorni urednik: IVAN MARIJA MICHELUZZI.
Izdavač: IVAN STARI.
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Nove daske i grede

svake vrste prodaje MATEJ BANČIĆ, Kršanci Zminj kod Kanfanara.

„MEDIATOR“

AGENTURA

ZAGREB - DUGA ULICA 20

prodaje kuće, posjede, gradilišta, gostione, trgovine i slično po cijeloj Jugoslaviji.

Preporuča se Jugoslovenima, koji sele u Jugoslaviju, da se u svrhu kupnje na istu obrate. Sve informacije daje besplatno.

Širite „Istarsku Riječ“!

Zahvala.

Potpisani se najsrdačnije zahvaljuju svim prijateljima i znancima, koji su nas bilo kako tješili i olakšali nam teške boli prigodom smrti našeg nezaboravnog

ANTE ZUCCONA

umirovlj. učitelja

Posebno se zahvaljujemo mjesnom župniku g. Anti Giodani i ostalom svećenstvu, [illegible] učiteljima mjestne pučke škole i školskoj djeci, koji su dopratili [illegible] do [illegible]. Napokon budi rečena srdačna hvala svim onima, koji položiše vjence na odar i sprovedoše [illegible] pokojnika na vječni počinak.

Svima Bog najbolje [illegible].

U ALTURI, dne 2. januara 1924.

Obitelj ZUCCON i ostala rodbina.

ZAHVALA.

Potpisani srdačno zahvaljujemo svim rodjacima, prijateljima i znancima, koji nas bilo kako pomogoše i tješiše za duge i teške bolesti, te prigodom smrti našeg nezaboravnog supruga i oca

Vinka Mandića

nadučitelja

Osobitu hvalu izražavamo gosp. dr. Janku Mavroviću, koji je milog nam pokojnika, pravom kršćanskom požrtvovnošću, liječio i hrabrio za duge njegove bolesti.

Napose zahvaljujemo pokojnikovim drugovima gg. učiteljima, koji svom drugu iskazaše svoju ljubav i zadnju počast time, što ga upravo drugarski ponesoše odnosno otpratiše k vječnom počinku.

Najdublja naša hvala i svećenicima gg. Anićicu i Zgaretu, koji nam milog pokojnika za bolesti tješiše i k vječnomu počinku povedoše.

Svima, koji iskazaše našem milom pokojniku svoju zadnju počast, bilo doprinosom vijenaca i cvijeća, bilo svojom prisutnošću na pokojnikovom zadnjem putu, naša najsrdačnija hvala.

Svima, svima naša iskrena hvala, a od Boga plata.

BRGUD, dne 5. januara 1924.

Tugujuća obitelj MANDIĆ i ostala bliža rodbina.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre 11 Telefon: 5-18

PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

CENTRALA u LJUBLJANI

Dionička glavnica i pričuva: 37.500.000 dinara.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloge na uložne knjižice, te ih ukamaćuje sa $3^1/_2$%, a uloge na tekuće račune sa $4^1/_2$% netto. Za otkaz vezanih uložaka plaća postotke po dogovoru. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnonosne kubije (SAFES)

Blagajna je otvorena od 9—12.30 i od 14.30—16 sati